

۹۱۳۸۲۳
به نام خداوند بخشنده و مهربان

بررسی نشانه‌های استفهام
در ترجمه‌های کهن قرآن کریم

طاهره جهان‌بین

انتشارات تیرگان

سرشناسه: جهان بین، طاهره

عنوان و نام پدیدآور: بررسی نشانه‌های استفهام در ترجمه‌های کهن

قرآن کریم / طاهره جهان بین

مشخصات نشر: تهران: تیرگان، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص

شابک: ۳-۲۶۲-۳۲۴-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: قرآن -- ترجمه‌ها -- نقد و تفسیر

موضوع: قرآن -- مسائل لغوی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴

رده بندی کنگره: ۶۰/۶۰۶BP ج ۹ ب ۴ ۱۳۹۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۶۸۹۰۵

تیرگان پبلشرز

تهران، صندوق پستی: ۱۱۴-۱۷۱۲، تلفن: ۸۸۸۱۳۰۵۲ و ۰۹۱۲۶۱۱۱۵۱۲

Email: tati_pub@yahoo.com, www.tirganpub.com

بررسی نشانه‌های استفهام

در ترجمه‌های کهن قرآن کریم

مؤلف: طاهره جهان بین

صفحه آرای: احسان مربلو

طراح جلد: مریم میرحسینی مطلق

لیتوگرافی صدف • چاپ‌خانه دُرسین • صحافی دُرسین

نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۷ • شمارگان ۵۰۰ نسخه

شماره نشر: ۴۷۳

شابک: ۳-۲۶۲-۳۲۴-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

فهرست

- مقدمه ۷
- فصل اول: ترجمه کتاب آسمانی، لزوم و شرایط آن ۹
- فصل دوم: تفسیرهای استفاده شده در این کتاب ۴۵
- فصل سوم: بررسی برابر نهاده های ادات استفهام در ترجمه های کهن
قرآن کریم به زبان فارسی ۷۳
- منابع و اخذ ۱۶۵

www.ketab.ir

۱-۱- مقدمه

ترجمه و تفسیر قرآن کریم به زبان فارسی از اواخر قرن سوم و اوایل قرن چهارم هجری آغاز شد. زیرا گسترش اسلام و بی شماری مسلمانان فارسی زبان برگردانیدن قرآن را به فارسی ایجاب می کرد. مسلمانان از دیرباز به این می اندیشیدند که کلام الهی را که سرشار از اعجاز در فصاحت و بلاغت است به گونه ای ترجمه کنند که در انتقال معنی و تبدیل لفظی به لفظ دیگر خللی بر نیفتد. از این رو در ترجمه ها و تفسیرهای کهن بازمانده از قرآن کریم زبان فارسی لغات و ترکیبات نادر و کهن فارسی بسیاری به کار رفته است و مفسران در برابر گزینی واژه های عربی دقت فراوان داشته اند و حتی کوچک ترین حرکت در زبان فارسی ترجمه شده است.

یکی از مسائلی که در ترجمه ی قرآن با آن رو به رو هستیم، مترجم در فرایند ترجمه به عنوان واسطه ی میان گوینده یا نویسنده ی متن مبدأ و شنونده یا خواننده ی متن مقصد تلاش می کند تا در برابر عناصر زبان و متن مبدأ، عناصری معادل و برابر از زبان مقصد برگزیند و مترجم برای

رسیدن به یک ترجمه‌ی سلیس و روان و قابل درک، ملزم به واژه‌یابی در پیدا کردن معادلی برای سطح واژگان است. در ابتدا که شیوه‌ی ترجمه قرآن لفظ به لفظ بوده در آن ساختار زبان فارسی جلوه‌ای نداشته و کار مترجمان اساساً به معادل‌یابی منحصر بوده است و تلاش مترجمان حفظ رعایت امانت الهی، اما بعد از مدتی ترجمه توأم با دیدگاه‌های تفسیری شد.

انگیزه‌ی نگارش این کتاب بررسی معانی و کارکردهای نشانه‌های استفهام در تفسیر متون تفسیری کهن به زبان فارسی است. با بررسی‌های به عمل آمده در کتاب‌های دستور زبان مشخص می‌شود که تعدادی از این نشانه‌ها روزه کاربرد ندارد یا معنای استفهامی خود را از دست داده و حتی در برخی فرهنگ‌های فارسی برای شماری از این واژه‌ها معنی استفهامی ذکر نکرده‌اند. تعدادی از آن‌ها نقش دستوری و کاربردهای دیگری در زبان فارسی پیدا کرده‌اند. البته در این میان نباید وجود گویش‌های محلی مترجمان را در امر ترجمه در آن روزگار نادیده بگیریم. این کار با بررسی در ترجمه‌های متنی قدیمی آغاز گردید. که البته از مجموعه‌ی متون تفسیری، فقط شش مورد مورد بررسی قرار گرفت. (تفسیر نسفی، طبری، تاج التراجم، روض الجنان، کشف الاسرار، ترجمه‌ی قرآن از مؤلفی مجهول در قرن دهم)